СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 117. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 21-го травня, 1937. VOL. XLV. No. 117. Jersey City, N. J., Friday, May 21, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ВЕТУЄ ВИСТАВОВУ УХВАЛУ

ВАШИНҐТОН.—Президент Рузвелт поклав вето на резолюцію Мерита, на основі котрої федеральний уряд мав би дати 5 міліонів долярів на піддержання світової вистави, що відбудеться в Ню Йорку в 1939 році.

Президент спирає своє вето на двох основах: перше, ухвалена сума зависока, подруге, ухвала не годиться з конституцією.

Провідники палати послів стали негайно приготовляти нову ухвалу в цій справі.

ҐУБЕРНАТОР НЕ ДОПУСКАЄ ДО СТРАЙКУ.

ДІТРОЙТ (Мішіґен).—Страйк робітників електровень у долині ріки Саґіно спаралїжував усю доставу електричної сили. Всі фабрики, публичні й приватні доми в містах Флинт, Бей Сити й Саґіно осталися без світла.

Морфі, ґубернатор цього стейту, візвав робітників перервати страйк, а тимчасом візвав обі сторони зійтися на конференцію. Робітники вернулися до праці.

БОРОТЬБА ПРОТИ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Блек з Алабами вніс у конґресі проект закону проти дитячої праці. Цей закон заборонив би перевіз зі стейту до стейту товарів, при виробі котрих працювали діти.

Цей проект зовсім подібний до закону, котрий конґрес ухвалив був у 1916 році, а котрий найвищий суд уневажнив у 1918 році.

ПОСИЛАЮТЬ ФЕДЕРАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ В ПОВІТ ГАРЛЕН.

ВАШИНҐТОН. — Департамент справедливости післав у повіт Гарлен у стейті Кентокі федеральних аґентів, щоб вони розслідили насильства й терор углевих баронів, котрі розкрито недавно на переслуханню перед субкомітетом сенату під проводом Ла Фолета.

Ґенеральний прокуратор Коминґз каже, що федеральний уряд зажадає суду проти виновників цих насильств.

ЮНІЯ НАРІКАЄ НА БАНДИТІВ ФАБРИКАНТІВ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників виступив з публичним закидом, що сталеві фабриканти вислали на голосування серед сталевих робітників в Аликвипі своїх поліцаїв і бандитів та що через це робітники не можуть голосувати свобідно над питанням, хто має бути їх представником на переговорах з фабрикантами.

Комітет домагається федерального розсліду своїх закидів.

СТРАЙК У ФАБРИКАХ СТУДЕБЕЙКЕРА.

САВТ БЕНД (Індіяна). — У середу почався тут нагло страйк 7,000 робітників автомобільного підприємства Студебейкера. Страйку не заряджувала юнія, хоч це був протест юнійних робітників проти неюнійних.

НОВИЙ ПРЕДСТАВНИК НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Представництво Німеччини в Злучених Державах обняв у середу новий німецький амбасадор, д-р Ганс Г. Дікгоф, котрий заняв місце дотеперішнього амбасадора, д-ра Лютера.

У своїй першій розмові з ґазетярами новий амбасадор підчеркував миролюбні наміри Німеччини.

ВИЯСНЮЮТЬ ВИСТУП КАРДИНАЛА ПРОТИ ГІТЛЕРА.

ШІКАҐО. — Круги, близькі до кардинала Мунделайна, пояснюють його гострий виступ проти Гітлера й Ґебельса, міністра пропаґанди, впливами його оточення: мовляв, в оточенню кардинала Мунделайна є багато черців і черниць з Німеччини, що самі терпіли через переслідування католиків гітлерівським урядом, або мають близькі собі особи в концентраційних таборах і вязницях.

Виступ кардинала Мунделайна знаходить багато симпатій серед жидів і протестантів. Кардиналові вислали ґратуляційні телеґрами: д-р Георґ Фокс, президент орґанізації жидівських рабінів, Самуель Антермайер, голова комітету бойкоту Німеччини, та Джордж Крайґ Стюарт, епископ епископальної церкви. Вони стоять на становищі, що кардинал виступив в обороні свободи віри.

ВИСТАВА „ЧОТИРИ ПОРИ РОКУ НА ВКРАЇНІ" ВІДЛОЖЕНА НА ОСІНЬ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Лонґин Цеґельський, продуцент вистави „Чотири пори року на Вкраїні", що мала відбутися в Ню Йорку 23 травня цього року, відложив виставу через технічні труднощі на осінь.

РІДНЯ КНЯЗЯ ВІНДЗОРА НЕ ПРИЙДЕ НА ЙОГО ВЕСІЛЛЯ.

Нарешті князь Віндзор подав до відома комунікат, у якому назначує реченець свойого шлюбу з панею Ворфілд на 3 червня ц. р. Рівночасно в комунікаті повідомляється, що запрошення на весілля будуть обмежені тільки до тих осіб, які впродовж останніх місяців перебували в близькому товаристві князя, або пані Ворфілд. Ніхто з членів королівської родини на весіллю не буде.

ЩЕ ОДНА СПОРТСМЕНКА ЗМІНЮЄ ПОЛ.

Польська преса принесла сензаційну вістку, що відома польська змагунка Софія Сментківна рішила піддатись лікарській операції, яка остаточно змінить чи пак устійнить її пол. Походить вона з Каліша, де працювала у фабриці фіранок, де теж ставила перші кроки у спортовій карієрі. Вже здавна мала вона нахил до ріжних мужеських спортів, як футбол, дужання і т. д. На грищі перебувала вона майже завжди у товаристві хлопців. До Варшави приїхала вона перед 3 роками. Сментківна має тепер 25 літ та імовірно мусітиме після операції відбути військову службу. Цікаве, що осяги Сментківної були завжди гірші, як її суперниці 100-процентової жінки Марії Квасневської. Сама Сментківна рішилася зовсім добровільно на операцію і зовсім не бентежиться, що після цієї операції стане мужчиною.

ТВОРИ ШЕВЧЕНКА В ЖИДІВСЬКІЙ МОВІ.

Державне видавництво в совєтській Україні видало твори Шевченка у перекладі на жидівську мову. Переклад зложив поет Б. Гофштайн. Вибір творів обіймає переклади більшої частини ліричних поезій Шевченка, кілька поем („Кавказ", „Сон" і т. д.) та повісти.

СТРАЙК ГУЦУЛІВ.

Осередки промислу деревляних виробів знаходяться на Буковині саме у сторонах, що їх заселюють українці, здебільша ґуцули. Через большевицький домпінґ та безпорадну експльоатацію буковинських лісів упали ціни деревляних виробів. Ця обставина заохотила промисловців та купців знизити винагороду „дешевих робітників". А цими „дешевими" є саме всіма використовувані ґуцули. Їх тяжка робота обезцінилася всюди — у тартаках та на сплавах.

Сплаварі ґуцули створили свій окремий синдикат з осідком у Вижниці, щоб домагатися поліпшення платні. Зрозуміла річ, що їх оправдані домагання відкинули жидівські промисловці. На це відповіли ґуцули загальним страйком (у всій долині Черемошу). Домагання сплаварів обмежились тільки до суми 18 леїв (коло 75 сотиків) за 1 куб. м. дерева, що його мають везти сплавом рікою Черемош.

Тому, що вже пора на сплави, а дотепер не прийшло до порозуміння між обома сторонами, що вже спричинило значні втрати для промислу, черновецький інспекторат праці вислав свого представника, щоби погодити обидві сторони.

СМЕРТЬ ВІД ПОЛІЦІЙНОЇ СТРІЛЯНИНИ.

Від револьверової кулі, що попала їй у шлунок, померла в Ню Йорку 57-літня Джені Бурловська. Розсліди показали, що куля, від котрої вона вмерла, була вистрілена з револьвера одним поліційним детективом підчас погоні за шайкою бандитів. Як членів цеї шайки поліція арештувала Ґаса Прокописа й Джана Ді Вита.

ПРОТЕҐУВАННЯ УКРАЇНЦІВ І ЖИДІВ У КОЛОМИЙСЬКІЙ ҐІМНАЗІЇ.

Городський суд у Коломиї розглядав справу М. Мілера, обвинуваченого за зневагу директора польської ґімназії Ст. Бороня. Коли сестрінок Мілера не здав вступного іспиту, Мілер написав до львівської кураторії та до міністерства освіти у Варшаві листи, в яких закинув дир. Бороньові, що зі шкодою для польськости протеґує учнів інших національностей. Міністерство відіслало листи до прокуратури, яка заскаржила Мілера за зневагу урядовця й знеславлення. Підчас розправи дир. Боронь предложив статистику, яка є незвичайно цікава для відносин у шкільництві. На зголошених до вступного іспиту 151 учнів, в тому 93 поляків, 48 жидів, 7 українців і 3 німців, здали 64 поляків, 27 жидів, 4 українці й 2 німці. Значить: не здали — 19 поляків, 21 жидів, 3 українці й 1 німець. Частини учнів ще з того не приняли, бо не було місця. Не приняли: 3 поляків, 15 жидів і 1 українця. Суд засудив Мілера на 8 місяців арешту з припиненням виконання кари.

ПОЛЬСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ НА ЦЕЙЛЬОНІ.

ПАТ повідомляє з Кольомбо, що пластові дружини цейльонських дівчат зорганізували там показ народніх танків ріжних національностей. Найбільший успіх мала ґрупа пластунок, яка в ориґінальних ґуцульських одягах відтанцювала краковяка, куявяка, оберка, коломийку і „збуйницький" танок. Направду дивно стає, читаючи таку вістку, і годі зрозуміти, чому цейльонські пластунки одягаються саме в ґуцульський одяг, щоб танцювати краковяка і куявяка.

ВИДУМАЛИ ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД.

Микола Кулин із Грущова, пов. Яворів, і Станислав Колодій з Немирова, пов. Рава Руська, зголосили поліції, що невідомі справники, узброєні в револьвери, напали на них у лісі, віддаленім 3 км. від Янова, і забрали Колодієві 1,000 зл., які йому повірив Іван Когут, різник із Немирова. Поліційне слідство виявило, що грабіжницький напад був видуманий, а гроші оба спроневірили.

„БОЛГАРСЬКИЙ ЛЯНДРІ".

В Софії покарали смертю відомого „болгарського Ляндрі" Кірхвенґа, якого спершу засудив суд на 17 років вязниці за вбивство 4 осіб. Недавно помилуваний Кірхвенґ вийшов на волю, вбив двох старців і за де засудили його на кару смерти.

ЗА УЗАКОННЕННЯ БЕЗПРАВНОГО ПРИЇЗДУ.

Перед палатою послів конґресу велася завзята дебата за іміґраційний законопроект, на основі котрого мається леґалізувати приїзд до Злучених Держав 15 осіб, що прибули сюди на основі підробленого дозволу на приїзд. Цей дозвіл видав їм один урядовець американського консуляту в Берліні, посвідчивши їм, що вони німецькі горожани, які можуть їхати на німецьку квоту, хоч вони були ріжних, але ненімецьких горожанств, а до Німеччини приїхали лише тому, що німецька квота іміґрантів ще не була вичерпана. Вирішення цього законопроекту відложено на один місяць.

ЦІННІ УКРАЇНСЬКІ МІДЕРИТИ.

У збірках бібліотеки ім. ґр. Красінських у Варшаві віднайшов співробітник Українського Наукового Інституту у Варшаві кліші 6 мідеритів, що їх виконали з початком XVIII. в. відомі українські ґравери — Іларіон Міґура та Іван Щирський. Управа бібліотеки уможливила Українському Науковому Інститутові репродукцію цих мідеритів, що їх виконали мистці графіки — Холодний і Плужанський. На окрему увагу заслугує портрет з 1703. р. Андрія Войнаровського, сестрінка гетьмана Мазепи, у виконанні ґравера Міґури та його власний портрет. Як відомо, А. Войнаровського схопили пізніше на еміґрації москалі і заслали до Якутська.

ЗАБОРОНА НАЦІОНАЛЬНОГО СВЯТА.

Білорусини вважають своїм національним святом день проголошення незалежности Білоруської Народньої Республики в Мінську 25. березня 1918. р. У 19-ті роковини проголошення цієї незалежности відбулись дня 25. березня ц. р. святочні сходини членів Білоруського Національного Комітету та богослуження в церкві св. Пятниць у Вильні. Білоруський Студентський Союз задумував уладити цього дня — подібно як минулими роками — прилюдну академію, але не дістав дозволу ректора виленського університету. Це перший випадок у діяльности цього союзу. Заборонено теж уладити академію білоруським пластунам при білоруській філії ґімназії ім. Словацького у Вильні. Білорусини в Латвії теж мусіли стриматись від подібних обходів у тому дні. Зате величаво випали національні свята білорусинів на Литві, Чехословаччині, Німеччині, Франції, Північній Америці і т. д.

СКАНДАЛЬНІ ВІДНОСИНИ У ВАРШАВСЬКІЙ ШКОЛІ.

Польська преса пише, що у приватній народній школі ім. К. Боромея викрито скандальну аферу. У шкільній канцелярії при вул. Огродовій ч. 13 відбувались орґії вчителів та вчительок і 14 та 15-літних дітей. Жінки возних стягали молодих хлопців, де доходило до скандальних орґій. Виявилося, що багато хлопців є венерично недужі. Кураторія веде слідство.

ЗАБОРОНЯЮТЬ УКРАЇНЦЯМ НАБУВАТИ ЗЕМЛЮ

ВАРШАВА. — Варшавський „Експрес Поранни" пише, що треба сподіватися нових потягнень у справі перебудови хліборобства. Він пише: „Господарські кола здогадуються, що приватну парцеляцію слід обмежити, або взагалі внеможливити. Зміни у хліборобстві повинен перевести сам уряд при допомозі парцеляції. Тому, що приватна парцеляція усувається зпід контролі урядових чинників, це доводить до переходу землі в непокликані руки. І так нпр. у Галичині, головно в станиславівськім і тернопільськім воєвідстві, велика скількість землі переходить у „непевні" руки від обдовжених повновласників. З цієї причини приватну парцеляцію треба зовсім закинути або обмежити і піддати гострій контролі".

НЕВЖЕЖ ЦЕ ПРАВДА?

ЛЬВІВ. — Львівське „Діло" під повищим заголовком приносить таку новинку: „Зі Станиславова пишуть нам, що засуджений за ріжні махінації на три роки вязниці ославлений адвокат жид д-р Лякс, який одначе за високою кавцією перебуває до сьогодні на волі, зовсім недвозначно виступає в останньому часі як адміністратор майна станиславівської греко-католицької епархії. Він, а не хто інший, полаґоджує справи, звязані з адміністрацією епископських камяниць у Станиславові та ключа епархіяльних дібр у Богородчанах. Хох який це дивогляд, то людей у Станиславові не дуже це дивує, бо вони знають, що епископ Хомишин надалі опікується д-ром Ляксом, часто гостить його в себе, або в богородчанському дворі, а до того ще й відступив йому мешкання в епископській камяниці при вул. Собіського. Говорять навіть, що владика вживав в останньому часі в найвищого чинника держави заходів, щоби помилувати звичайного обманця. Виходить з того, завважує „Діло", що кваліфікації адвоката-жида, засудженого за обманства на кілька літ криміналу, це найкраща рекомендація, щоб дістати управу церковно-національним майном." Новинка кінчиться заміткою: „Гадаємо, що це річ необхідна, щоб у тій дивній справі появилось якесь авторитетне вияснення".

ПОГРОМ ЖИДІВ У КАМЕНЬ-КОШИРСЬКІМ.

ВАРШАВА. — В містечку Камень-Коширський розюшена товпа поляків кинулася на жидівські склепи, почала їх грабити, а жидів побивати. Міліція не могла собі дати ради й звернулася по поміч до центральних властей. Погромники погрожували спалити ціле місто, що складається з 12,000 мешканців, з того 90% жидів.

ВЕЛИКДЕНЬ У СССР.

СТОКГОЛЬМ. — Стокгольмська преса звертає увагу на деякі явища, що їх можна було заобсервувати в Москві підчас останнього Великодня. Коли в кінах, театрах і клюбах святковано врочисто свято 1 травня, то водночас 35 московських церков були переповнені вірними. На вулицях Москви видно було гуртки жінок, що несли пасхи до посвячення в церквах.

НІМЦІ ОБУРЕНІ ВИСТУПОМ КАРДИНАЛА МУНДЕЛАЙНА.

БЕРЛІН.—Німці почуваються дуже обурені виступом шікаґовського кардинала Мунделайна, в якому кардинал гостро скритикував німецький уряд за сповидне переслідування католиків у Німеччині та назвав Гітлера і Ґебельса образливими словами, такими, як „маляр парканів" і т. п. Німецька преса заявляє, що уряд Гітлера зовсім не переслідує католиків, а поставив перед суд багато черців за їх неморальність на тлі сексуального збочення. Преса також домагається від Ватикану скартання кардинала Мунделайна.

ПОТВЕРДЖЕННЯ СОВЄТСЬКО - ФРАНЦУЗЬКОГО СОЮЗУ.

ПАРИЖ. — Після розмови Літвінова з французьким премієром Блюмом оголошено у французькій пресі декларацію, що совєтсько-французький союз далі в повній силі. В дипльоматичних колах цю декларацію толкують у той спосіб, що вона з одного боку є запереченням німецько-совєтського мілітарного зближення, про яке ходили слухи, але вона не виключає німецько-совєтського договору, в якому німці заключилиб зі Совєтами пакт неаґресії. Ґоворять також, що Літвінов не є вповні задоволений з цієї декларації, бо вона також означає, що Франція на отвертий мілітарний союз і обопільну мілітарну ґарантію з Совєтами таки не піде. Припускають, що від цього відмовилася Франція під напором Англії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspap?r published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 8.-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted r mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адр са: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАГРОЗА ІМІҐРАНТАМ

Конґресмен Джов Старнес з Алабами й сенатор Роберт Рейнолдс з Норт Каролайни внесли в конґресі драстичний законопроєкт, котрий мусить діткнути до живого всякого іміґранта та заставити всіх іміґрантів до скорої оборонної акції.

Цей проєкт домагається депортації цілої низки кляс іміґрантів. Передівсім мається депортувати всякого, хто був засуджений на однорічну вязницю за злочин, котрий потягає за собою здогад „моральної огиди", а за такий уважається часто навіть дрібний крадіж.

Далі мається депортувати всіх тих, котрі належать до ріжних кляс недозволених іміґрантів. Сюди належать, наприклад, робітники, що приїхали за контрактом; неграмотні люди; особи, що можуть легко стати публичним тягаром; або люди, допущені сюди через помилку урядника. Одначе ці люди мали би бути депортовані тільки до 5 літ по їх приїзді до краю.

До третьої кляси осіб, що їх мають депортувати, належать люди, що нарушили стейтові закони проти наркотиків; до четвертьої — особи, що попали до публичної або приватної інституції через навичку вживати наркотиків.

До пятої кляси належать люди, що живуть з пачкування чужинців до Америки, причому законопроєкт стилізований так, що на його основі можна депортувати навіть батька, що помагає синові дістатися до Америки без віза.

До шестої кляси чужинців, що їх мають депортувати, зачислені люди, що шпигують для чужинецьких урядів. До семої кляси — люди, котрих засуджено за ношення при собі вкритої зброї. Цеї постанови можна би вжити для депортації іміґранта, що мав револьвер у своїм бизнесі, щоб обороняти свій маєток або життя перед нападом; або проти робітника-страйкаря, що підчас страйкової боротьби підняв із землі якусь зброю, хочби для особистої оборони.

Взагалі всі постанови цього проєкту стилізовані так, що вони лишають широку свободу інтерпретації судові та широку свободу акції урядовцям. Словом, це законопроєкт, що дуже добре надається для вживання проти всякої особи, яка комусь-там видається небезпечною.

Якщо іміґрантські горожанські клюби мають мати яке практичне значіння, то вони повинні негайно запротестували в листах і телеґрамах до своїх конґресменів і сенаторів проти ухвалення цього законного страхіття, що називається проєктом Старнеса-Рейнолдса й у списі проєктів цієї сесії конґресу має у палаті послів число 4353 (H. R. 4353), а в сенаті число (S. 1365).

Д-р Остап Грицай.

СТУДЕНТСТВО І СВІТ

Праця ЦеСУС-а.

З вибухом світової війни, з епохою нових змагань за волю і державу України, припало українському студентству нечуване досі упродовж його історії завдання в життю народу, а саме:

Завдання посередника між широким світом і рідною нацією відносно культури і визвольних змагань батьківщини.

Завдання дійсно незвичайне досі. Бо ми пригадаймо собі лиш, як то на довгі літа перед війною наші батьки й матері пильно й заздро, а іноді таки дуже суворим оком дивились на те, щоб їх сини, якщо вони були студентами, пильнували тільки книжки, а до всього іншого, особливож, не дай Боже, до політики, не мішалися. І як то з таких наших колишніх студентів робилися за час університетських студій не в однім випадку такі собі кумедні паничі-непотріби, як нпр. правник Славко в романі **Мартовича** „Забобон". Або знову затуркані книжкові шашелі на подобу Степана в повісті „Скошений цвіт" **Барвінського,** про якого бідна пані-матка жаліючи, каже: „...Оттак то приїде на кілька день і навіть в дома не покидає тих книжок. Вже аж збілів зовсім, тільки як снасть ходить. Аж жаль дивитися..." Але навіть якщо ті Славки й Степани покінчили коли уверситетські студії і опинювались де-далі на самостійних становищах, то не завжди була нації користь з таких, скажімо, аполітичних типів у громадянстві. Надихавшись ось за час університету атмосферою відсталі від великого життя взагалі, а від життя народу зокрема, вони як люди на сановищах ставали здебільша тихомирними бюрократами, льояльними службовиками цісарського чи царського уряду, до ніякого почину ні проводу ні не брались ні не надавалися, і поскільки мали вигляди на забезпечену емеритуру, не бажали собі від життя більш нічогісінько...

Та якщо вже й перед війною, ось як в епосі т. зв. Сецесії **(1902),** українське студентство доказало, що воно й без уваги на батьківські заборони відносно всякого роду політики знайшло в собі силу станути до отвертої боротьби за політичні права народу і — головно після акту М. Січинського, після смерти Адама Коцка і процесу 101 — звернуло на себе увагу всього політичного світу, то з війною воно з цього погляду просто перероджується:

Українське студентство стає активним чинником на міжнародній арені.

Як сказано:

Це в його дотеперішній історії нечуване завдання, яке довершується нашим студентством з усією енерґією, вмілістю і послідовністю.

От передімною звітова книга Міжнародньої Студентської Конфедерації — **Annuaire de la Confederation Internationale des Etudiants (CIE)** — видана ґенеральним секретаріятом в Бельґії і розповсюднена в сотках і тисячах примірників у всіх середовищах світу, зацікавлених культурною роботою студентства. Читаєте тут імена 42 націй, яких студентство обєднується в тій Конфедерації як найавторитетнішій всестудентській орґанізації в теперішньому, і от на ст. 159 бачите: "Ukraine. Cesus", і маєте про наш ЦеСУС на трьох сторінках таксамо основні інформації, як і про будьякий там студентський союз Анґлії, Франції чи Італії. Отак французький, анґлійський, німецький, італійський чи який хочете читач в Европі і поза Европою дізнається з тих інформацій тут про те, що наш ЦеСУС як Центральний Союз Українського Студентства заснований у Львові **ще 1908 р.** — отже є одним з найраньше в Европі заснованих студентських союзів! — що внаслідок політичних обставин, звязаних з боротьбою України за визволення, переноситься **1921 р.** до Праги, і що від того часу „летідіян ікраїніян травай дан лярен ентрнасіональ" (український студент береться до праці на міжнародній арені). А далі інформації чисто річеві.

Значить:

Українське студентство своїми неструдженими і високо ідейними заходами виробило собі право і змогу заступатись і на світовому форумі в межах своєї ділянки та в границях, визначених цілями Студентської Конфедерації, за права і долю свойого поневоленого народу.

А що Конфедерація поза чисто орґанізаційними справами студентства має на приміті ще й чітко обрисовані вищі інтереси, на це доказом ось хочби такі слова колишнього її президента, пана **Дені Фельо,** що в передмові до згаданої книги каже: „Наше суттєве завдання, це наближення народів.. Їхже дружнього звязку і співпраці світ домагається нині жагучіш, ніж коли" (Анніер, Префас). І подібно висловлюється і теперішній президент Конфедерації, **д-р Лінкольн Ральфс,** коли у свойому привіті всьому товариству, пише між іншим: „Мусимо згуртувати всю молодь під прапором духової дружби і співпраці на те, щоб спільний ідеалізм молоді ріжних народів зміг покласти ті основи справедливости, без яких про трівкий мир не може бути й мови" (Білетен д'енформасіон, жанвіє-февріє, 1937).

Але щоб стати сильною ногою на міжнародній арені, ЦеСУС мусить закріпити гаразд основи орґанізації українських студентських громад, обєднаних у його лоні.

І так він орґанізує 34 студентські громади у краю й на еміґрації, та, на жаль, тяжко йому притім добути позитивного звязку зі студентством Східньої України, яке — як подає Слоневич — здебільша на засланню (понад **10,000,** з чого більша часть певно наші), або також тисячами — розстрілене. Не легко доводиться ЦеСУС-ові звязатися сильніше ланками орґанізації і з нашим студентством у Злучених Державах Америки і в Канаді, яких осередки обіздив в осени минулого року з доручення управи п. А. Головач. Та всетаки сіть орґанізаційної праці нашої студентської централі неабияка далекосягла, коли чуємо, що ЦеСУС має своїх заступників у Відні — де тепер є і його осідок — Загребі, Софії, Празі, Ковні, Берліні, Парижі, Бриселі і в Римі, та в Ню Йорку, Едмонтоні і в Харбіні. Скрізь тут заступники нашої централі намагаються добути ближчого звязку з місцевими студентськими гуртами, намічуючи собі передовсім взаїмне обзнайомлення в ділянці культурної творчости. З тою ціллю і влаштовуються в данім осередку при допомозі нашоїж місцевої студентської орґанізації доцільно підібрані відчити, вечерки і мистецькі імпрези. Жаль одначе дуже, що нема в ЦеСУС-а змоги, значить відповідних матеріяльних засобів на те, щоб ту нашу, скажатиб, усну пропаґандивну роботу в чужих осередках підкріплювати і поглиблювати **масовим поширюванням відповідної пропаґандивної літератури про україну чужими мовами,** отак, як це роблять з великим успіхом **нпр. македонці.** Їх, правда, дуже небагато отих македонців, тай ніяк їм культурою не рівнятись до нас, а проте, бачите, ті македонські селяни стільки грошей складають на свою македонську літературу, що таку македонську брошуру аж любо вам у руки взяти, так розкішно видана і так гарно написана кожна з них!

З другої сторони недостає ЦеСУС-ові грошевих засобів на зорґанізування і матеріяльну піддержку другого пропаґандивного засобу, а саме мистецької трупи — співацького хору, балету і театральної дружини — якої виступи змоглиб значно доповнити інформаційні відчити для чужинців про нашу кульуру і мистецьку творчість. А які дуже вдячні отакі наші виступи, і скільки то талантів з цього погляду можна знайти між нашою академічною молодю, про це я з приводу відносних наших виступів і вистав у Відні писав уже стільки і так часто, що ще раз повторювати того моїм читачам мабуть не потребую.. За теж підкреслюю ще раз необхідність підперти ту високоідейну, повну посвяти і жару працю нашого студентства і дати йому змогу повести його роботу на міжнародній арені так, як цього домагається гідність і достоїнство української нації та преважлива історична хвиля в її життю. „Бачите — каже до мене своїм рівним, спокійним голосом теперішній голова ЦеСУС-а, Ярослав Барановський — усе те, що ми тут намітили досі, важне й дуже важне. Але не менше важним лишається і особистий такт, дипльоматичний хист та взагалі спосіб підходу до людей і до світу в нашого кожночасного заступника і делеґата. За останній час ось ЦеСУС брав участь у трьох конґресах **CIE,** в одному конґресі **ICC** (International Student Service) та в одному **ІСЛ** (Міжнародня Ліґа для Перебудови Европи), а позатим у двох Міжнародніх Виставах Студентської Преси. А на таких конґресах являються і міністри і високі урядовці даної держави, її еліта духова й аристократія роду, взагалі репрезентаційна верхівка чужої нації, еліта закордону. Отже зважте, прохаю, яке нелегке завдання має тут той наш делеґат, що має промовляти в імені українського студентства. Він уже своїм зверхнім виглядом мусить до того середовища достроїтись таксамо, як і способом свойого виступу, своєю мовою, своїми жестами і — та головно! — своїми арґументами. Бо бувають спірні і дразливі квестії, про які треба вміти говорити обережно і ніби зовсім невтрально, хоч душа аж горить, щоб сказати слово сильніше. Воно здебільша, як на всякій міжнародній арені, гостра гра і протигра, де одно зручне слово може викликати важкий і некорисний для нас конфлікт, особливож, коли ворожий нам заступник тільки чигає на те, щоби причинитись до відібрання голосу нашому делеґатові. Отимто наш делеґат на таких міжнародніх конґресах мусить уміти говорити і вміти переконувати, мусить уміти відповідати на злобні арґументи з ворожої сторони і, орієнтуючися в тому, з ким говорить, кермуватися знанням людей".

„Дійсно, якіж то інші, зовсім нові і здебільша непередбачувані завдання українського студентства сьогодні!"—кажу тут я, та голова ЦеСУС-а, не хвилюючися, спокійно і вдумливо кінчає:

„А політичні цілі українського студентства на тому форумі? З цього погляду булоб нашим завданням включити себе в кола студентства Европи як рівнорядний чинник і зацікавити його нашою долею, нашим національним питанням в рамцях европейської проблеми. І мусимо переконати його в тому, що саме в імя добра і спільної будуччини всіх народів воно мусить зрозуміти і визнати природне змагання української нації до визволення і власної державности, хочаб це змагання йшло в розріз з бажанням деяких пацифістичних кругів сьогоднішньої Европи. Отак наша ціль у тому, щоб обєднувати коло ідеї будучої нової Европи молодь інших народів і боротись так за Европу, в якій Україна булаб самостійною державою. Це й головна напрямна нашої, що так скажу, політики на міжнародньому студентському форумі, і саме ІСЛ — це наше досягнення, хоч покищо безуспішне. Та все ми заступаємо ту лінію на тлі чисто професійних міжнародніх орґанізацій студентства і всюди намагаємося це реалізувати".

„А найближчі завдання ЦеСУС-а?" — питаю ще, і у відповідь чую:

„У квітні, від. 2.—9., участь у Міжнародній Виставі Студентської Штуки й Культури в Неаполі, куди ми вислали понад 150 експонатів як творів наших студентів-мистців. — Від 28/VII.—4/VIII. збереться конґрес ICC в Ніцці, а від 7.—19. VIII. конґрес CIE в Парижі. В тім же місяці, від 21—29., відбудуться в Парижі Міжнародні Студентські Ігрища — Студентська Олімпіяда, — де візьме участь наша дружина копаного мяча".

І тут ми прощаємось, а мені в голові водно думка:

Здобуває наша молодь світ!

Карло Чапек.

ЯК ПРОПАВ АКТОР БЕНДА?

(3)

— Це не був актор — сказав Лебдушка — це був попросту чорт. Йому одно життя не вистарчало. В цьому була вся біда. В приватному житті був свинтухом, пане докторе, одначе на сцені це був справжній король або найсправжніший нуждар. Добродію, як кивнув рукою, то так, начеб ціле життя лише приказував. А його батько то був лише ножівником (острив ножі). Дивіться на того, що з розбитого корабля врятувався на самітньому острові, а має такі гарненькі нігті, дурень якийсь. Бачите, як недбало має приліплені вуси? Колиб цю ролю грав Бенда, пане, запустив би правдиві вуси, а за нігтями мав би правдивий бруд... Що це, пане докторе, що вам так нараз сталося?

— Дуже вас перепрашаю — вистогнав доктор Ґольдберґ і встав із місця — я пригадав собі щось. Дякую вам.

І вже гнав із кінотеатру вулицею. — Бенда запустив би собі справжні вуси — повторював. — Бенда запустив би справжні вуси! — Що це йому скорше не прийшло на думку.

— До комісаріяту поліції! — сказав, ускакуючи до найближчого авта. Колиж побачив поліційного вахмайстра, що мав нічну службу, крикливо став домагатися, щоби ради Бога, негайно, але то негайно сказали, чи другого вересня не знайшли де трупа невідомого волоцюги, так, денебудь, прошу дуже! Справді нечуване! Поліцай пішов поглянути чи спитатися, певно радше зі скуки, ніж із дбайливости або зацікавлення тією справою. На доктора Ґольдберґа вдарив „смертельний" піт. Прочував щось страшне.

— Так, пане, — сказав поліцай, коли вернувся — другого вересня рано справді лісничий знайшов у кривоклацьких лісах трупа незнаного волоцюги, може сороклітнього. Другого вересня видобули в Літомирицях із Лаби тіло невідомого мужчини, може трицять пятьлітнього. Був у воді може з чотирнацять днів. Десятого вересня в Німецькому Броді знайшли трупа невідомого висільника, може з шістьдесятьлітнього.

— Про того волокиту нема ближчих інформацій? — спитав доктор Ґольдберґ неспокійно.

— Вбивство, — сказав поліцай і пильненько приглядався зденервованому докторові. — Згідно з рапортом місцевого постерунку поліції розбили йому голову якимсь тупим предметом. Хірурґ, що переводив секцію, сказав: „Альокоголік, причина смерти ушкодження мозку". Ось тут маєте фотоґрафію — говорив поліцай і з виглядом знавця додав: До чорта! то то далися йому в знаки!

На фотоґрафії видно було тіло мужчини по пояс. Був у подертому одязі, з розхрістаною на грудях сорочкою. Там, де люди мають чоло й очі, була лише страшна мішанина скуйовдженого волосся та того, що колись було шкірою й кістьми. Одна лише борода наїжена волоссям і отворені уста пригадували, що це людина.

Доктор Ґольдберґ дрижав наче осиковий листок. Чи то міг би бути Бенда?

— Мав... мав може якісь специяльні знаки — прошептав із трудом.

Поліцай заглянув до рапорту. — Гм, величина метер сімдесять вісім, волосся шпаковате, зуби зовсім зіпсовані...

Доктор Ґольдберґ відітхнув із полекшею:

— Коли так, то це не він. Бенда мав зуби здорові наче звір. Це не він. — Перепрошую, — сказав урадуваний — що я вас трудив, та це не може бути він. Виключене.

Величезне, повторяв із полекшею, коли вертався додому. Він певно жиє. А коли, Боженьку, коли содить тепер саме в Олімпії або Під Чорною Качкою...

Тієїж ночі пішов доктор Ґольдберґ на нічну мандрівку по Празі. Пив як звичайно склянку води в усіх льокалях, у котрих колись царив Іван Бенда, нипав затовщеними окулярами по всіх кутках, одначе Бенди не було ніде. Над раном доктор Ґольдберґ поблід, сказав собі на голос, що він дурак і пігнав до свого ґаражу.

Рано був уже у старостві та відважився на це, що казав збудити самого старосту. На щастя виявилося, що того пана раз уже власноручно оперував, зашив і подарував йому його власну сліпу кишку в спірті. Завдяки тій небуденній знайомости мав за дві години дозвіл перевести ексгумацію тіла, а хвилину пізніше в товаристві окружного фізика доглядав, як викопували трупа невідомого волоцюги.

— Кажу вам, пане товаришу — бурмотів окружний фізик — про того трупа питалася вже раз празька поліція. Таж це просто виключене, щоби це був Бенда. Таж цей волоцюга то був звичайнісенький прошак.

— Мав воші? — спитав доктор Ґольдберґ цікаво.

— Того не знаю — сказав лікар сердито. — Пане товаришу, тепер уже нічого в ньому не пізнаєте. Даймо цьому спокій, таж уже місяць лежить у землі.

Коли гріб розкопали, доктор Ґольдберґ мусів післати по горівку. Інакше не вимусив би на гробарях, аби з ями донесли до трупарні це, що годі було якнебудь назвати, себто те, що лежало на дні гробу зашите в мішку.

— Ідіть же самі поглянути — пробурмотів гнівно лікар до доктора Ґольдберґа й остався перед трупарнею із закуреним циґаром в устах, із сильним запахом.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОМ, Н. Й. Бр. св. Михаїла, від. 121, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в неділю, 23. травня, в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі. Просимо всіх членів явитися на ті збори, бо є важні справи до полагоджения, як також буде звіт делеґата з конвенції. Довгуючих членів напоминаємо вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. За незаплативших своїх вкладок членів не будемо висилати, бо в касі гроші вичерпані. — Семен Свиредюк, предс.; Іван Лаврук, кас.; Олекса Ґадз, секр.

І СЛОНИ ХОРУЮТЬ НА ҐРИПУ.

Епідемія ґрипи, що шаліла цього року в зимі майже по цілому світі, не минула теж звірів. Багато звірів, що живуть у зоольоґічнім саді в Парижі, занедужали на ґрипу, м. ін. занедужали і слони. Ветеринарі ствердили в них ґрипу і порадили подати хорим „звіряткам" гарячого вина. Кожний слон дістав бочілочку гарячого вина. Заживши кілька разів такого „ліку", слони почулися значно ліпше і видужали.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

АМЕРИКАНЦІ Й ЛЮБОВ.

Американський поет Едгар Лі Мастерс зачепив публічно питання, що тепер обігає всю американську пресу: чи американці вміють любити?

Як звісно, в Америці любов уважається основою подружжя. Люди побираються не тому, що так родичі хочуть, або тому, що в них поле в межу, але тому, що вони люблятся. Виходилоб, що американці вміють любитися.

Та Едгар Лі Мастерс каже, що це неправда. Американці як любовники занадто обережні.

ЩО ЗНАЄ, А ЧОГО НЕ ЗНАЄ

Поетів звичайно вважають за людей, що розуміються на почуваннях. Дехто їх уважає навіть за знавців, справжніх експертів. Отже й Едгар Лі Мастерс як поет мав би щось знати про любов, а як американець мав би щось знати про американців.

Та чи знає?

Багато американців не вірять у слова Едгара Лі Мастерса про любовні здібності американців.

Одні кажуть, що він не розуміється на любові, інші, що він не розуміє американців, а ще інші, що він не знає ні одного ні другого.

ЖІНКА НА ОБОРОНУ.

Дійшло до того, що аж його жінка виступила з обороною свого мужа.

Вона каже: З американськими чоловіками та біда, що вони вийшли зо злого одідичення й злого оточення. Їх огортає страх, як вони стануть око в око з приємністю. До цього, каже вона, наші чоловіки не мають часу, щоб дозволити собі на те, щоби попасти в унесення або в біду через любов.

Чи попадають американці в любовне унесення, чи ні, не беруся судити, але, судячи по газетних донесеннях, американці не так уже сильно заняті, щоб не мати часу попасти через любов у біду.

НАША ОБОРОНА.

На зборах Південного Союзу Газетних Видавців, що відбулися юноді в Гат Спрингз, Арканзо, оплескувано чучно заяву одного бесідника, що, мовляв, преса це головна оборона краю перед тиранією провідників тимчасових більшин.

Оплескували газетні видавці, а промовляв один адвокат, що належить до комітету співпраці між газетярами й праrниками.

Можна сподіватися, що й газетярі сказали щось гарне за адвокатів.

ЩО ГІРШЕ?

Говорив цей адвокат на газетярських зборах:

„Автори американської конституції знали хиби демократії й хиби автократії. Вони знали, що хиб демократії треба багато більше боятися, ніж хиб автократії, бо владі автократа легко може покласти край народ, але хто положить край тиранії самого народу?"

На лихо, не багато є народів у світі, які знають, що вони можуть стати тиранами. Провідники таких тиранів якраз цим і правлять, що вони переконують народ, що він ніколи не може помилитися.

ДЕШЕВО, ЧИ ДОРОГО?

Один газетний видавець говорив на тих зборах:

„Щоденна газета це найдешевша річ, яку тільки родина собі купує.

На цьому пункті багато читачів перечається з редакторами своєї газети. Отже чи справді це найдешевша річ? Чи може, як це дехто думає, газета коштує багато більше, ніж вона повинна коштувати?

Сто літ тому газети коштували багато разів більше, ніж вони коштують нині. Газети читали тоді лише великі багачі, котрих стати було на високі оплати. Нині газети читає всякий, бо вони коштують багато разів менше. Та всетаки ще є питання: чи не коштують вони забагато?

ЯК ЦЕ СТАЛОСЯ?

„Може ви спитаєтеся, як міг народ з 60 мільйонів душ, інтелігентних людей, піддатися в страху й рабстві чужинцеві, австрійському завішувачеві паперу, та до того ще й кепському, як мені кажуть?"

Таке питання завдавав римо-католицьким духовникам, що зібралися в числі 500 на квартальну дієцезальну конференцію в Шікаго, кардинал Мунделайн.

Так питаємося й ми. й питалися це вже інші. Та чи знайшли на це відповідь? Чи були відповіді згідні?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СПРАВА „ДЗВІНОЧКА".

На днях дістали ми такий лист:

Львів, дня 15 квітня 1937.
Високоповажаний Передплатнику!

Ми знаємо, що Вам подобається „Дзвіночок", Ви радо вітаєте його у своїй хаті як щирого друга, Ви хотіли6, щоб цей „Дзвіночок" лунав у найдальших просторах, Ви хотіли би бачити його в руках кожної української дитини.

Видавництво наше поставило собі завдання поширити „Дзвіночок" і Вас, Вп. Передплатнику, прохає ласкаво помогти йому в цьому важкому ділі.

1) **Просимо подати нам адреси тих дітей, що могли би передплачувати „Дзвіночок";** ми вишлемо їм оказове число з запрошенням до передплати.

2) Просимо між своїми знайомими, що не мають дітей, а є заможніші, зібрати хочби найменшу лепту на **збірну передплату „Дзвіночка" для найбідніших дітей Полісся, Волині чи Лемківщини, щоб тим чином причинитися до знання, науки й виховання наших найбільше загрожених віток українського народу.**

Відзиваємося до Вас щиро, віримо, що сповните наше прохання, за що згори складаємо Вам щиро українське спасибі.

Адміністрація „Дзвіночка", Львів, вул. Косцюшка ч. 1.а.

Подаючи цей лист до загального вімома, позволяємо собі звернутися з зазивом до всіх читачів „Свободи" пособити справі. Передплата цього прекрасного дитячого журнальчика на рік у краю коштує два злоті (менше ніж наш квордер). На початок посилаємо через Обєднання на покриття 25 передплат $10.

Н. і М. Г.

Лікар (оглядає пацієнта): Гм, гм! Це виразні сліди цукрової хороби... А нащо вмер ваш батько?

Пацієнт: Не знаю, бо він іще жие.

— Мамо, чи можу йти оглянути комету?

— Добре, лише не підходи заблизько.

„Модерний" маляр показує гостеві малюнок, на якому намальовані безладно порозкидані якісь шестистінники.

— Щож це таке? — питається гість.

— Венеція, — відповідає маляр.

— Гм, гм, Венеція, — каже гість — а я був би присягнув, що то Фльоренція!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

День Націоналістів.

Зближається літній сезон. Багато стейтів приготовляються до влаштування Націоналістичних Днів. Минулого року багато місцевостей у Злучених Державах влаштували такі Дні. Також і стейт Ню Джерзі в тому відношенню не остався позаді. Цього року заходом стейтової організації українські товариства стейту Ню Джерзі задумують влаштувати такий День Націоналістів на фармі Федірка в Лінден у червні.

Як досвід показує, такі Націоналістичні Дні крім приємности (бо воно приємно в товаристві знайомих виїхати собі в літню днину десь поза місто і там забавитися) мають також виховне значіння. Одним словом, приємність, получена з користю.

Як показує досвід з минувшини, ми в Америці зробили поступ тому, що працювали над собою, освідомлювали себе й організувалися. Завдяки тому в ріжних ділянках громадського життя ми зробили немалий поступ. Ми прийшли бідні до Америки і багато з нас неосвідомлені в наших національних справах. Та ми зачали освідомлювати не лише себе, але також наших дітей, щоб і вони не пропали для нашої нації. Ми зробили в тому напрямі великий поступ і нині знаходимо нашу молодь на передових місцях ріжних громадських установ. Також не забували ми про наших братів у старому краю і помагали їм у їх визвольній боротьбі. Подібно як інші народи, ми в цьому відношенню теж виконували свій обовязок.

Але щоби продовжувати цю нашу роботу, ми мусимо далі піддержувати цього духа. Тому добре буде, коли попри інші наші національні свята та ріжні імпрези будемо літньою порою бодай раз сходитися всі разом, спільно забавлятися та спільно скріплятися на дусі.

На таких здвигах люди мають нагоду стрічатися, пізнаватися та вимінюватися поглядами. Також один бизнесмен має нагоду пізнати другого бизнесмена, фаховець іншого фаховця. Крім того дохід з такого здвигу піде на добру ціль, а саме на матеріяльне підсилення нашої визвольної акції. Бо ми мусимо все памятати, що ніхто з чужинців нам України не визволить. Ми це мусимо зробити власними силами, себто кожний з нас на своєму місці мусить зробити те, що до нього належить.

Т. Рудий.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

День Матери.

Заходами української молодечої ліги в неділю, 9-го травня ц. р., відсвятковано в нас День Матери. Вступне слово і привіт матерям виголосила панна Оля Зюбровська, матуристка вчительської стейтової школи, котра рівночасно була аранжеркою свята і програми. Як на перший раз, панна Оля дуже добре зі своєї задачі вивязалася. В програму свята входили мови, деклямації і музичні точки.

Володимир Мітулинський пояснив присутним значіння свята. Принагідний відчит виголосила пані Марія Труфин, одна з чільних матерей, котра ніколи не щадить труду і заходів, щоби помогти доброму ділу. Між іншим вона просила матерей, щоби відповідно до своїх сил і змоги виховували дітей в українському дусі, тому, що правдиво добра українська мама в родині все була, є і буде першою і найбільшою вчителькою, а її материнський примір вдома є найсильнішим впливовим і виховним середником. Які ми виховаємо діти, така буде наша нація. Бесідниця закликала слати наших дітей до української школи, вчити їх релігійної моралі і защепити в молоді серця всі добрі і гарні прикмети і народні традиції, такі дорогі нашому серцю. Бо „як Івась не научиться, то Іван не зможе". При кінці відчиту попросила присутніх зложити скромну, але щиру жертву для винятькових матерей, котрих сини віддали все, що могли, і життя зложили на жертвенику за український нарід, за українське імя; а саме, матерям Біласа і Данилишина.

Зложено 8 долярів, котрі переслано до Обєднання на призначену ціль.

З деклямаціями виступали: Софія Труфин і Іван Перець (разом), Дорота Бабак, Льонгин Чучман, Мирон Комаранський, Льонгин Гнип і Анна Пушкар. Кожне зосібна гарно пописалося, за що мами і гості нагородили їх оплесками.

Всі точки вийшли гарно, а зокрмеа красно вийшла композиція „На филях Дунаю", котру удвох відограли з чуттям і вервою панна Анастасія Полохач на пяні і Григорій Ференц на скрипці. Це, так би мовити, наші льокальні віртуози.

Раз у році щирі українські матері раділи своїми дітьми, котрі спільно виступали зложити подяку за гарне виховання. Були і матері, котрим гірка сльоза вийшла з очей, не бачучи своїх дітей, що зараня відцуралися свого, кинули український рід і блудять у таборі чужих та стають яничарами свого народу. Горе їм! До таких кличемо: „Верніться до своєї матери, до свого табору. Схаменіться, бо добре може бути і по інших місцях, але вдома найліпше".

На закінчення свята відспівали пісню для мами: „Гей, моя мама гожий цвіт".

Присутня.

ПРОФЕСІЙНІ СПІЛКИ АЗОВСЬКО-ЧОРНОМОРСЬКОГО КРАЮ.

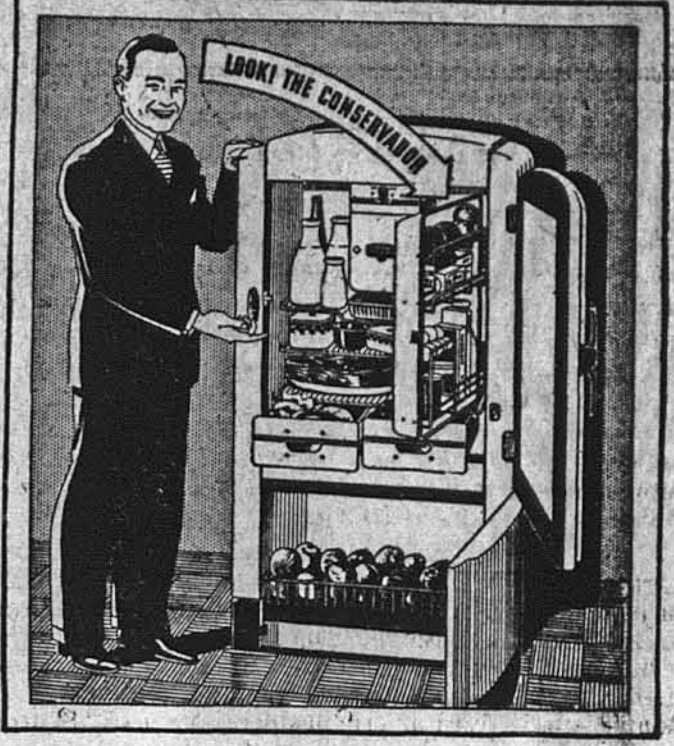
Офінор доносить з Букарешту: Намагання московських чинників дістатися до робітничих мас краю не мають успіху. Робітництво відмежовується від проводу професійних спілок. У цій справі пише ростовський „Молот": „Відірваність апарату професійних спілок від мас є головною причиною їх невміння здійсняти вказівки партії. Страх перед масами, недбале відношення до потреб членів спілок, страх перед критикою знизу та придавлення внутрішньої спілкової демократії роблять бюрократичною роботу спілок та стримують сили професійних спілок. Урядовці платного апарату ігнорують спілкових активістів. Особливо занедбано культурну роботу. Паляц культури Лензавода та багато таганрізьких і шахтинських робітничих клюбів нидіють. На чолі низки професійно-спілкових організацій Азовсько-Чорноморського краю стояли запеклі вороги народу. Користуючись політичною сліпотою краєвої президії спілок, вони добре загніздились у краєвих комітетах спілок — почтовиків, електричних робітників та деяких інших". Отже чистки і перевибори проводів організацій помогли Москві небагато. Робітництво на козацькій землі вимагає лиш одного: щоб московські агенти забрались звідти.

— Мати.

— Юрчику, ти маєш таке добре серденько, то певно втішить тебе, що я нині зробила. Я дала твого старого деревляного коня тому бідному хлопчикові Стефанихи, бо він сирота, не має батька.

— То чому ж ти, мамо, не подарувала йому тата?

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН ЛУКИ МАЛОЇ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

Редакція „Свободи" одержала такого листа:

Дорогі Брати і Сестри, які походите з села Луки Малої, тернопільського повіту, а які перебуваєте тепер на землі Вашингтона, або в Канаді! Перед кількома роками наше село простягало до Вас руки з проханням, щоб помогли в будові читальні „Просвіти" в Луці Малій. Ваші щедрі серця зрозуміли тоді нашу потребу і Ви прислали нам $300, за які побудовано читальню і тепер наша молодь має де сходитися в неділю та свята. А тепер маємо ще одно важне діло, не менше потрібне як читальня:

Як знаєте, кілька років перед війною померли у нас небагаті, бездітні люди, Йосиф і Евдокія Пригубчаки, залишаючи в записі морґ поля на захоронку або дитячий садок для малих дітей, від 4 літ, заки підуть до школи. Згадані громадяни були люди бідні і не дуже освічені. А проте знали, чого українському народові бракує. Йому потрібно науки, і то науки від маленької дитини. Бо без науки чоловік безрадний, як це добре в часі світової війни показалося.

В 1933 році був у нашім селі на візитації єпископ Іван Бучко, помічник митрополита Шептицького. Кілька наших громадян представляли йому справу захоронки або садка. Він сказав, що маємо гарний початок на ту ціль, але треба старатися щось більше в тій справі зробити, а тоді і львівська консисторія щось поможе. Але рік за роком іде і нам важко щось більше в тій справі зробити. Повоєнні часи дуже тяжкі, а крім того живлові нещастя, такі як град, посуха, або мороз, що винищує озимину, а деколи і злодійня негідна, що розпаношилася в наших сторонах, не дають нам кінців повязати. Наше населення дуже бідне, бо на одну особу ледви морґ поля припадає. Також нема ніде заробити. А жити треба.

У нас є кілька свідоміших одиниць, які звертають на це увагу і стараються спільними силами якось зарадити лиху. Отож є в нас такий плян:

В Луці Малій стоїть посередині села велика корчма, побудована ще в 1775 році, по прилученню Галичини до Австрії. Стоїть вона по середині села немов яка мала фабрика, або який замок. Тепер вона на продаж, і ми хочемо її купити.

В тій ціли ми знову звертаємося до Вас, дорогі Браття і Сестри, і просимо Вас знову, щоб поспішили нам з поміччю. Тим зробите селу велику прислугу і започаткуєте діло, яке буде мати дуже гарні наслідки. Це діло не є для одиниці, тільки з народу для народу. Я сам був в Америці вісім літ, від 1912 до 1920, і переконався, що наш нарід не ходив би манівцями та не блукав би, якби було кому спровадити його на добру дорогу. Є в нас добрі інтелігентні сили, але є і такі, що то покінчили школи, набрались освіти, але замісць користи, шкоду свому народові приносять. Деякі з них служать большевицько-жидівським міліонерам й відраджують нарід від правдивої просвіти.

Кінчу отсе своє прохання та засилаю Вам всім з рідного краю щирі поздоровлення. Гроші на згадану ціль прошу слати на руки місцевого пароха о. Василя Левицького, а листи на адресу мою: Онуфрій Ставчишин, Лука Мала, п. Турівка, Польща, Галичина. Можна також слати листи на адресу Теодора Цвігуна, теж у нашому селі. — Онуфрій Ставчишин.

Лист підписаний також о. Василем Левицьким та потверджений парохіяльною печаткою.

ПОБОРЮВАННЯ ПРОПАСНИЦІ (МАЛЯРІЇ)

Чи був заразливий комар одною з головних причин розвалу і занепаду старинної Греції й Риму? Історики твердять, що постійне поширення пропасниці спричинило ослаблення у великої частини середземно-морського населення, а тим позбавило його здібности до творчої праці, самозахисту і дальшого поступу. Безсиле перемогти пропасницю, воно було переможене завойовницькими варварами.

У нашій власній країні пропасниця є прихованою заразою між зубожілими арендарями-фермерами у смузі південних стейтів. У 1933 році ця недуга сильно панувала над міліонами жертв. Більшість видужала, але залишилась у пригнобленім стані. Модерна наука знає, як перемогти пропасницю. Ми знаємо, що її викликає заразливий комар (москіто), який виплекується в болотяних місцях. Пропасницю найпевніше поборювати, коли вона перебуває в яєчках комара або його гусениці. Але до цього потрібно було засобів і праці, яких бракувало в багатьох громадах, поки Заряд Праці Поступу не постачив їх.

Головний хірург Томас Парен, голова Обслуги Публичного Здоровля Злучених Держав, твердить, що заряд федеральної допомоги підняв контролю пропасниці на сорок літ. Ця праця, виконана безробітними, вже, як він каже „спричинила зменшення недуги і смертности від пропасниці в таких розмірах, що це переважає дотичні видатки".

У шіснацятьох південних стейтах, досі осідку заразливого комаря, ціла армія з 50,000 робітників з допомогового списку веде боротьбу проти недуги в стейтах, де рої комарів родяться і виплекуються: в стоячих водах трясовин, ставах, у мілких закрутах повільних потоків. Поборювання ведеться двома способами. Застояну воду відводять річками, а старі затарасовані канали прочищують. Яєчка комарів не можуть вилегуватись у швидкій воді. Коли цього способу не дається застосувати, то воду покривають оливою.

Комар у виді хробачка остається під поверхнею води і мусить врешті задушитись, бо олива не пропускає повітря. Можна вживати паризьку синьку й інші отрути, які вбивають недугу, але в іншому нешкідливі. Оливу чи отруту розпорскують помпою, яку обслугує один робітник, а більші припасовані на човнах.

Деякі потоки можна наповнювати рибою, бо молода риба пожере комарів у стані хробачків. Цей третій спосіб можна застосувати лише там, де нема виливів з каналізації, які понищать рибу.

Найбільш загрожені стейти це: Вірджінія, Північна Каролайна, Джорджія, Флорида, Алабама, Місісіпі, Луізіяна, Тенесі, Кентокі, Мізурі, Аркензо, Оклагома, Тексас, Ню Мексико, Каліфорнія і південний Іліной. У певних громадах згаданих стейтів пропасниця є поважною загрозою для здоровля.

Федеральні заходи проти москітів і пропасниці розпочала CWA, продовжувала FERA, а тепер їх провадять 764 відділи WPA. На них витрачено 26,813,330 долярів.

Занедужання на пропасницю кожних сім літ набирає епідемічних розмірів. У 1936 році вони досягли свого вершка, за виключенням тих громад, де за поміччю допомогових робіт знищено місця розплоджування комарів. Зменшення захоровань на пропасницю помітно в частині Ню Мексика, Джорджії, Вірджінії, Місісіпі й інших стейтах. Цей успіх дав заохоту і до місцевих заходів поборювання недуги.

— Тату, що то значить „консеквентний"?

— Це така людина, що не робить раз так, а раз так, лише все так.

Між малярями.

— Знаєте, як я виставив мій образ „зима", то всі дзвонили зубами з зимна.

— А я—відповідає другий—як намалював пса, то стала пропадати з хати ковбаса!

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (25)

Маючи документи про „зелену богиню" у свойому посіданні, Раґлян тепер плянував свої чергові кроки. Передовсім він підшукав собі немалу банду всеціло відданих йому опришків, які за заплату готові були виконати найгидкішу роботу. В напів темній кімнаті він давав їм інструкції, що далі робити. Ці інструкції закінчив словами: „Бодай зашліть їх до лічниці".

В тому часі Тарзан зі своїм товариством у нанятому возі зближався до тогож містечка, не маючи найменшого поняття, що в нім підступний Раґлян уже підготовив цілий плян, що мав принести їм нещастя. Містечко це не було багате і розкішне, але надзвичайно ориґінальне і цікаве. На подвірю одного хутора відбувалася забава з танцями, що вони її звуть „фієста".

Тарзан дивився з найбільшим зацікавленням на цю забаву, на танки та строї, а також вслухувався в музику. Перебуваючи довгий час серед дикунів, Тарзан навчився добачувати в піснях і танках щось більше ніж забави. По народньому мистецтві він пізнавав душу даного народу, його характер, а далі його прагнення і прямування.

В цьому мистецтві він відразу відчув якусь мішанину еспанської цивілізації і якоїсь давньої місцевої. Та нагло його задуму перервав якийсь шалений крик. Він повернув голову і побачив, як величезний та розюшений бик гнався в напрямі гурта людей. Люди миттю порозбігалися, тільки лишилося двоє дітей, що не вспіли вступитися бикові з дороги.